

Lausunto

18.08.2025

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Selonteko on laaja ja tarpeellinen tarkastelu maaseutupolitiikan nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Selonteon valmistelu on tehty poikkihallinnollisesti ja kuunnellen laajasti eri sidosryhmiä. Selonteossa näkyy alan osaaminen ja perehtyneisyys, ja analyysit ovat monipuolisia. Myös kansainvälinen konteksti on huomioitu hyvin. Myönteisenä yksityiskohtana nostamme esiin, että selonteossa puhutaan maaseudusta monikkomuodossa monina erilaisina maaseutuina.

Selonteko lataa paljon odotuksia, mutta se voisi olla luonteeltaan konkreettisempi ja tavoitteellisempi. Erityisesti kolmannelle sektorille ja kansalaistoiminnalle asetetaan paljon odotuksia maaseutualueilla, joilla väestöpohja ja palveluverkko ohenevat. Samalla kolmannella sektorilla ja kansalaistoiminnassa on haasteita johtuen resurssien vähenemisestä. Maaseudun omatoimisuus, omaehtoisuus ja yhteisöllisyys eivät yksin riitä rakentamaan ja kannattelemaan maaseudun elinvoimaisuutta.

Lausunnonantaja TUUMA27 on maaseutupoliittisen kokonaisohjelman 2021–2027 ja maaseutupolitiikan neuvoston MANE:n tehtävien toteuttamista tukeva verkostohanke, joka keskittyy erityisesti osaavan työvoiman, maaseudun palvelurakenteiden ja uudistuvan yrittäjyyden sekä aluetalouden näkökulmiin. TUUMA27-verkostohanketta toteuttaa Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Selontekoluonnoksessa painottuu vahvasti maaseutupoliittinen suunnittelujärjestelmä ja sen toiminnan kuvaus. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä on kuvattu seikkaperäisesti ja kattavasti ja suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset näkökohdat on tunnistettu. Painotus on perusteltu, koska maaseudun poikkihallinnollinen ja strateginen kehittäminen edellyttää toimivaa suunnittelujärjestelmää.

Selonteossa esitelty jako kokonaisvaltaiseen (laajaan) ja kohdennettuun (suppeaan) maaseutupolitiikkaan on pohjimmiltaan pitkään käytetty.

Nykyisen maaseutupolitiikan suurimmaksi ongelmaksi voidaan tunnistaa, että laaja maaseutupolitiikka on kapeutunut ja hajautunut suppeaksi projektivetoiseksi kehittämiseksi. Tällöin ei päästä käsiksi isompiin muutoksiin ja systeemisempiin innovaatioihin. Nyt tarvittaisiin laajan maaseutupolitiikan toimien vahvistamista. Tätä onkin korostettava ja vietävä eteenpäin selonteossa mainitussa tulevassa toimeenpano-ohjelmassa, jonka tulee myös konkretisoida tavoitteita ja kehittämisohjelmia.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

Maaseutupoliittinen suunnittelujärjestelmä on kuvattu kattavasti ja laajoja kumppanuuksia ja yhteistyötä korostaen, mutta tekstissä ei oteta esiin resurssien tarvetta ja niiden niukkenemistä.

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Tilannekuva ja muutostekijät on tunnistettu kattavasti, mutta esittelytapa kaipaisi lisää selkeyttä ja loogisuutta. Koska tämä kokonaisuus pohjautuu niihin asioihin, joita on kuvattu tarkemmin liitteessä 6, niin käsittelytavan tulisi kytkeytyä tiiviimmin toisiinsa.

Väestönmuutos on tunnistettu tilannekuvan ja muutosten keskeiseksi näkökulmaksi, mikä on hyvä pohja muille ko. kokonaisuuden tarkasteluille. Palveluverkkojen murenemisen teema on tärkeä, mutta aihetta olisi voinut käsitellä terävämmin; esim. miten palveluverkkojen romahtamisen uhka torjutaan sekä riittävätkö kansalaisyhteiskunnan voimavarat palvelujen ylläpitämiseen. Yhteisötalouden mahdollisuuksia olisi voinut käsitellä painokkaammin.

Sivuilla 37–40 olevat taulukot ovat vaikealukuisia, kun kunkin kohdan selitysteksti on erillisellä sivulla. Lisäksi ensimmäisen taulukon osalta s. 37 jää epäselväksi, että onko tarkoitus nostaa esiin positiivista vai negatiivista muutosta ja miten käytetyt värikorostukset niihin liittyvät. Taulukot

kaipaavat siis tekstillistä avaamista heti taulukon yhteydessä tai sitten ne toimisivat paremmin liitteenä. Lisäksi sivun 37 alussa viitataan ja kuvataan SWOT-analyysi, joka on turha ja toistoa varsinaisen oman kohtansa kanssa.

SWOT vaikuttaa keskeneräiseltä ja osin ristiriitaiseltakin: esimerkiksi vahvuuksina nostetaan esiin vahvat paikallisyhteisöt, kun edellä on käsitelty niiden haurastumista. Paikoin SWOT-analyysi vaikuttaa tavoitetilan kuvaukselta. SWOT voisi myös olla selkeämmin ja kiteytetyemmin esitetty.

Yksityiskohtana s. 26 (ens. kpl) viittaus uutisraportointiin ei sovi tyyliltään asiakirjaan.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Visio on saatu tiivistettyä hyvin ja tuo esiin olennaiset näkökohdat. Maaseutuvisioin ihmislähtöisyys on perusteltu valinta ja rajaus, jolla pyritään korostamaan tietoista ja aktiivista toimijuutta. Vision kuvaus voisi olla tavoitteellisempi. Mahdollista toki olisi ollut laajentaa visiota siten, että ihmistoimintaa tarkastellaan osana luontoa.

Ihmislähtöisyyden korostamisesta seuraa hieman kömpelöjä tekstimuotoiluja vision toteutuskohdassa (esim. ihmiset-yrittäjät). Ehdotuksena on ihminen-sanan korvaaminen jossain kohdin yksilö-sanalla ja jossain kohdin puhumalla esim. päättäjistä, mikä selkeyttäisi tekstiä. Teksti vaatisi myös tiivistämistä ja hiontaa, etenkin ensimmäisessä kohdassa tavoiteltu ajatus ei välity riittävästi. Ohessa on vision toteutuksen muotoiluehdotukset:

Jokainen maaseudulla toimiessaan, maaseudusta puhuessaan ja siitä kirjoittaessaan vaikuttaa maaseudusta syntyviin mielikuviin. Mielikuvat heijastuvat siihen, mitä maaseudun kehittymisedellytyksistä ja kehittämisestä ajatellaan. Maaseudun elinvoiman kehittäminen on kaikkien asia.

Päättäjät, hallinto ja tiedon tuottajat tunnistavat maaseutujen ja kaupunkien erityispiirteet, erilaiset toimintaympäristöt ja toimintaedellytykset sekä keskinäisriippuvuudet.

Päättäjät, hallinto ja elinkeinotoimijat mahdollistavat maaseudun talouden rakenteiden uudistumisen, huomioivat infrastruktuurin merkityksen sekä ymmärtävät puhtaan ja monimuotoisen luonnon merkityksen ja kestävyys siirtymän myös paikallistasolla.

Yksilöt, yhteisöt ja yritykset tarttuvat paikallislähtöisiin mahdollisuuksiin ja toteuttavat niitä omaan osaamiseen, voimavaroihin ja verkostoihin nojautuen sekä vahvistavat toimintansa kautta veto- ja pitovoimaa.

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuositukset (Anna vastaukset monivalintakysymykseen kohdassa seitsemän Muut täydennystarpeet)

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuositukset (24 kpl) olennaiset?

Poikkihallinnollisten tavoitteiden määrä on hyvä, ja ne ovat riittävän kattavia. Kehittämissuositusten otsikointi vaihtelee (osa on sanaluetteloita ja osassa on aktiivinen tavoite). Toive olisi, että jo otsikossa näkyisi se, mitä tavoitellaan. Kuriositeettina ensimmäisestä voi mainita, että kovin vahva tavoitetilan ilmaus ei ole asian kaventaminen (lähtökohtaisesti pitää sisällään ajatuksen siitä, että ongelmaa ei olisikaan tarkoitus saada ratkaistua). Sinänsä muuten tämä ensimmäisen otsikkomuoto rakenteellisesti on hyvä.

Muutenkin kokonaisuutena kehittämissuosituksiin liittyen olisi hyvä, että ne olisi muotoiltu siten, mitä on tehtävä, jotta tilanne muuttuu. Osa erityisesti valkoisella pohjalla olevasta perustelutekstistä on enemmän tilannekuvausta kuin sitä, että mihin suuntaan pitäisi olla menossa. Tavoitteet ja kehittämissuositukset voisi esittää myös alussa pelkistettynä yhteenvetona selkeyttämään kokonaisuutta.

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita

Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuususkoa

Lisätään ja kootaan yhteiskunnallista maaseututietoa

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

-

**Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)?
(Merkitse kehittämissuosituksen numerot 1-24)**

6, 8, 11, 12, 13, 21

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Esitetään, että kehittämissuosituksessa 11 esillä oleva nuorten ja naisten yrittäjyyden näkökulma nostetaan omaksi kehittämissuosituksiksi otsikolla: Nuorten ja naisten yrittäjäaktiivisuuden vahvistaminen. Katso tarkemmin kohta 11.

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohtaisesti:

-

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

Liite 6 on varsin kattava, mutta se voisi olla havainnollisempi ja luettavampi, esim. mukana voisi olla taulukoita ja kaavioita.

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

7. Muut täydennystarpeet (anna tässä kohdassa vastaukset kohdan viisi monivalintakysymyksiin)

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

Kohdan 5 kehittämissuosituksiin liittyvät vastaukset.

1. Digitaalisen kuilun kaventaminen

Erilaisten alueiden välisen digitaalisen kuilun lisäksi on tärkeää huomioida yksilöiden mahdollisuudet hyödyntää digitaalisia palveluita ja se, miten kuilua kavennetaan vahvistamalla digitaalista osaamista.

2. Yleishyödyllinen kyläverkkorakentaminen

Otsikon muotoilu, esim. Yleishyödyllisen kyläverkkorakentamisen turvaaminen.

3. Kestävä liikkuminen ja liikenne

Otsikon muotoilu, esim. Kestävän liikkumisen ja liikenteen vahvistaminen. Elinkeinotoiminnan kehittämisen ja palveluiden toteuttamisen kannalta on olennaista huomioida alemman tason tieverkon kunto myös tavaraliikenteen näkökulmasta (yrittäjyyden edellytykset).

4. Yksityisteiden kunto

Otsikon muotoilu, esim. Yksityisteiden kunnon ja käytettävyyden varmistaminen.

5. Saaristoliikenne

Otsikon muotoilu, esim. Saaristoliikenteen toimivuuden varmistaminen.

6. Maaseutuvaikutukset, asuminen ja talouden rakenteet

Kehittämissuosituksen 6 otsikko vaatii terävöittämistä. Itse suosituksessa todetaan, että tulevissa hallitusohjelmissa (onko tarpeen rajata hallitusohjelmiin) on tunnistettava yhteiskunnalliset maaseutuvaikutukset ja alueiden erityispiirteet. Otsikkotasolla kuitenkin luetellaan kolme laajaa teemaa ilman, että niihin liittyy mitään aktiivista tavoitetta. Asumisen mainitseminen otsikkotasolla tuntuu irralliselta. Otsikko voisi esimerkiksi olla: ”Maaseutuvaikutusten tunnistaminen ja talouden rakenteiden uudistaminen”.

Kehittämissuosituksen taustateksti on riittävässä määrin linjassa kehittämissuosituksen kanssa. Lause: ”Asumiseen, palveluverkkoon ja maaseutualueiden ankkuri-instituutioiden, rahoitusmarkkinoiden ja innovaatiojärjestelmien muutokset sekä digitaalinen ja fyysinen saavutettavuus vaikuttavat talouden uudistumisen edellytyksiin” vaatii ajatuksen selkeyttämistä ja kielenhuoltoa.

7. Koordinaatio EU-rahastojen välillä

Paikkaperustaisuuden säilyminen tulee varmistaa koordinaatiossa. Kun tehdään työnjakoa toteutettaessa organisaatiomuutoksia (esim. elinvoimakeskukset), on vaarana, että päätöksentekoa keskitetään liikaa ja paikkaperustaisuuden huomioiminen ohenee.

8. Maaseudun kehittäminen CAP post 2027

Otsikkoehdotus esim. maaseudun kehittämisen säilyttäminen osana EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa. Kehittämissuositus on erittäin kannatettava.

9. YPK-toimintamallin laajempi hyödyntäminen

Pidämme hyvänä ratkaisuna, että YPK-toimintamallia pyritään hyödyntämään laajemmin ja että asia on esitetty omana kehittämissuosituksenaan.

10. Kestävän elinvoimaisuuden indikaattoritarkastelu

Kehittämissuosituksen sisältämä ajatus, että supistumisesta huolimatta voi olla kestävää hyvinvointia, on esiin nostamisen arvoinen. Tämän kaltainen indikaattoritarkastelu voisi sopia paremmin kehittämissuosituksen 21 tai 22 yhteyteen.

11. TKI-rahoitus, innovaatiojärjestelmä ja pienet toimijat, nuoret ja naiset

Kehittämissuositukseen on koottu monta teemaa yhteen, joten se vaatii terävöittämistä ja aktiivisempaa otetta. Kehittämissuosituksessa tulisi ottaa esimerkiksi esille, miten parlamentaarisen TKI-työryhmän 4 %:n tavoite näkyy ja vaikuttaa maaseudun yrityksissä sekä miten yritykset voivat kiinnittyä lisääntyviin TKI-toiminnan resursseihin. Esimerkiksi tällä hetkellä ei ole riittävästi elementtejä, jotka kannustaisivat korkeakouluja toimintansa vaikuttavuuden vahvistamiseen maaseutualueilla, vaan päinvastoin ne ohjaavat toiminnan keskittämiseen pääkampuksille ja ensisijaisesti yhteistyöhön suurten kansainvälisten yritysten kanssa.

Ehdotuksena on, että tämä kehittämissuositus keskittyisi yksinomaan TKI-toimintaan ja T&K-rahoitukseen sekä innovaatiojärjestelmän alueelliseen ja paikalliseen näkökulmaan.

Tällä hetkellä yleisesti puhutaan lähinnä tutkimus- ja kehittämisrahoituksesta (vrt. Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen (T&K) monivuotinen ohjelma) ilman mainintaa innovaatorahoituksesta, mutta lienee syytä pitää myös innovaatiotoimintaa edistävä rahoitus mukana suosituksen teksteissä kuten se nyt on (TKI). Otsikossa mainittu ”pienet toimijat” on epämääräinen käsite ja sen voi poistaa kokonaan.

Otsikkoehdotus: ”TKI-rahoituksen kohdentaminen ja alueellisen innovaatiojärjestelmän vahvistaminen” tai ”TKI-rahoituksen kohdentaminen ja alueellisten ja paikallisten innovaatioekosysteemien vahvistaminen”.

Kehittämissuosituksesta ja sen perustelutekstistä esitetään poistettavaksi nuoria ja naisia koskeva kohta, joka siirrettäisiin omaksi suositukseksi (ks. alempana).

Kehittämissuosituksen muotoiluehdotus:

OECD:n suositusten mukaisesti tulee kansallisesti arvioida TKI-rahoituksen ja innovaatiojärjestelmän maaseutuvaikutuksia ja tunnistaa maaseutualueiden yritysten kasvupotentiaalin täysimääräisen

hyödyntämisen ajurit ja pullonkaulat sekä niitä tarkoituksenmukaisella tavalla kuvaavat mittarit. Keskeisiin epäkohtiin on puututtava.

Kehittämissuosituksen perustelutekstiin ehdotetaan lisättäväksi alueellisen innovaatiojärjestelmän ja -ekosysteemin toimintaa sekä innovaatiotoiminnan kannustimia koskevat huomiot.

Muotoiluehdotus:

Tuottavuuden lisääminen edellyttää maaseutualueilla olevan innovaatio- ja kasvupotentiaalin täysimääräistä hyödyntämistä. Yhteiskunnallisten maaseutuvaikutusten arviointi auttaa tunnistamaan maaseutualueilla olevaa innovaatiotoimintaa ja kasvumahdollisuuksia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Peruspalveluilla ja infrastruktuurilla sekä rahoituksen saatavuudella on merkitystä maaseutualueiden yritysten innovatiivisuudelle. Prosessi-, tuote- sekä julkisten ja sosiaalisten innovaatioiden tunnistaminen ja huomioiminen on tärkeää.

Taloudellisen potentiaalin kestävä ja kokonaisvaltainen hyödyntäminen edellyttää maaseutualueiden talouden rakenteiden uudistumista. Valtion julkisten varojen kohdentumisella, esimerkiksi hankintojen kautta, on merkitystä erilaisten alueiden ja kuntien edellytyksiin uudistaa talouden rakenteita ja lisätä tuottavuutta. Valtaosa (97 prosenttia) valtion julkisista hankinnoista kohdistuu Uudellemaalle ja pääkaupunkiseudulle. TKI-kokonaismenoista yli 95 prosenttia kohdistuu kaupunkeihin. Alueiden erityisluonteen eli paikkaperustaisuuden tunnistaminen edistää TKI-järjestelmän kokonaisvaltaista ja tasapainoista kehittämistä.

Maaseudun yrityksistä voimakasta kasvua hakee kuusi prosenttia. Maaseutualueet nähdään innovatiivisina paikkoina yrittää, ja esimerkiksi luova talous, tietotalous ja digiyrittäjyys ovat mahdollisuuksia myös maaseutualueiden talouden kasvulle. Maaseudun vahva yhteisöllisyys ja paikalliset verkostot vahvistavat yrittäjyyttä vaihtoehtona ja tukevat yrittäjien sekä yritystoiminnan menestymistä. Rahoituksen ja työvoiman saatavuuden ongelmat voivat kuitenkin hidastaa kasvua ja kehitystä. Maaseutualueiden yritykset ja yhteisöt on kytkettävä kiinteästi osaksi TKI-järjestelmän kehitystä. TKI-politiikan ja strategisten valintojen toteutuminen ja vaikutusketjut on ulotettava paikallisiin ja alueellisiin innovaatioekosysteemeihin.

T&K-rahoituksella on lähtökohtaisesti taipumus hyödyttää enemmän suuria yrityksiä, koska niillä on paremmat edellytykset ja resurssit tehdä yhteistyötä tutkimustoimijoiden kanssa. Maaseudun pk -yritysten TKI -verkostojen kehittymiseen ja myös korkeakoulutuksen saavutettavuuteen vaikuttaa keskeisesti korkeakoulujen tulohajautuksessa käytettävä OKM:n tulomittaristo. Korkeakoulujen tulohajautuksessa tulisi selvästi nykyistä vahvemmin kannustaa yhteiskunnallisen vaikuttavuuden alueelliseen kattavuuteen. Tarvitaan uusia työkaluja, joilla vahvistetaan pk-yritysten TKI-toimintaa ja rakennetaan vuorovaikutussuhteita TKI-toimijoihin. Tässä avainasemassa ovat paikalliset ja alueelliset innovaatioekosysteemit ja niiden toimijat.

Tehdään uusi oma kehittämissuosituksensa otsikolla: Nuorten ja naisten yrittäjäaktiivisuuden vahvistaminen. Tekstiehdotus on seuraavanlainen:

Nuorilla yrittäjäaktiivisuus kiinnittyy lähiympäristöön ja - yhteisöön monin eri tavoin. Nämä yhteydet on syytä huomioida yrittäjyyttä edistävissä strategioissa ja toimenpiteissä. Etä- ja monimuoto-opiskelumahdollisuudet ja digitaaliset oppimisympäristöt voivat parantaa koulutuksen saavutettavuutta maaseudulla, kuten myös vahvistaa yrittäjyystaitoja sekä yrittäjänä menestymistä. Tarvitaan myös naisten yrittäjyyden edistämiseen kohdennettuja toimenpiteitä, sillä naisten työllistymisen ja yrittäjyyden mahdollisuudet muuttuvassa palveluverkkoympäristössä on keskeinen haaste. Kestävyyssiirtymä tarjoaa mahdollisuuksia myös tässä. Yrittäjyyteen vaikuttavat myös arjen sujuvuus ja peruspalveluiden saatavuus sekä fyysisen ja digitaalisen infrastruktuuriin toimivuus.

12. Osaaminen ja työvoima

Kehittämissuosituksessa oleva pitkä lista ulottuvuuksista tulisi selkeyttää (nykyisellään virke on liian pitkä ja vaikeaselkoinen). Perustelutekstissä on tuotu esiin keskeiset näkökulmat.

13. Yhteisötalous

Tekstissä olisi hyödyllistä korostaa entistä selkeämmin yhteisötalouden toimijoiden yhteistyön tukemista julkisen ja yksityisen sektorin kanssa erityisesti palvelujen yhteistuotannossa. Tämä auttaisi hahmottamaan yhteisötalouden roolia osana laajempaa paikallista palveluverkostoa. Lisäksi voitaisiin tuoda esiin toiminnan vaikuttavuuden mittaamisen tärkeys, jotta toimijoiden merkitys ja tulokset olisivat läpinäkyviä ja vertailukelpoisia. Termi perusresilienssi voisi olla ymmärrettävämpi, jos sen tilalla käytetään selkokielellisempää ilmaisua, kuten ”paikallisyhteisöjen toimintakyky ja kriisinsietokyky”.

Tarvitaan ajattelutavan muutos: maaseudun yhteisöjen toteuttamaa palvelutuotantoa ei tule nähdä puuhasteluna, vaan oikeana yrittäjyytenä, jolle tulee löytää toimintaan ja kontekstiin sopivat tukirakenteet. Maaseudun paikallisyhteisöjen omaehtoisen ja yhteisölähtöisen palvelutuotannon osalta olisi olennaista kehittää toimintaa tukevaa toimintaympäristöä - tällä hetkellä omaehtoinen toiminta kohtaa enemmän esteitä kuin mahdollisuuksia.

14. Monipaikkaisuuden seuranta

Tässä kohdassa viitataan tilastoinnin kehittämiseen, joten sopisiko kehittämissuositus paremmin poikkihallinnollisen tavoitteen ”Lisätään ja kootaan yhteiskunnallista maaseututietoa” alle esim. osaksi kehittämissuositusta 21 tai 22.

15. Asuttavuuden varmistaminen

Perusteluteksti on pitkä ja sisältö vaatii selkeyttämistä ja jäsentelyä (yleiset asuttavuutta varmistavat toimet sekä erityisalueiden ja -ryhmien huomiointi). Esim. haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät vs. ”maantieteellinen haavoittuvuus” on esitetty vaikeaselkoisesti.

16. Luonnonvarat, maankäyttö ja oikeudenmukaisuus

Kehittämissuositus ja perusteluteksti on muotoiltu paikallisen hyväksyttävyyden näkökulmasta painottaen sosiaalista ja taloudellista kestävyttä. Tämä ilmenee esim. paikallisen omistajuuden ja kansainvälisten toimijoiden suhteessa (esim. energia-ala). Paikallinen hyväksyttävyys nähdään edellytyksenä myös ekologisten kestävyystavoitteiden saavuttamiselle. Otsikossa tämä voisi näkyä selkeämmin.

17. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan edellytykset

Erityisesti kolmannelle sektorille ja kansalaistoiminnalle asetetaan paljon odotuksia maaseutualueilla, joilla väestöpohja ja palveluverkko ohenevat. Samalla kolmannella sektorilla ja kansalaistoiminnassa on haasteita johtuen resurssien vähenemisestä. Kehittämissuosituksessa tulisi painottaa vahvemmin yhdistysten toimintaedellytyksiä vahvistavien keinojen löytämistä.

Käytetty termi perusresilienssi on epäselvä, jokin muu ilmaisu on tarpeen.

18. Osallistaminen, vuorovaikutus ja yhteistyö

Otsikko ei kerro kehittämissuosituksen sisällöstä ja tavoitteesta. Yhteistyö julkisen ja yksityisen sektorin välillä vaatii tuekseen myös sitä, että kunnat arvioivat järjestötoiminnan vaikutuksia ja miten kunnat omalla toiminnallaan voivat edistää kolmannen sektorin toimintaedellytyksiä.

19. Välttämättömyyspalveluiden tarkistaminen ja varmistaminen

Peruspankkipalvelut on kehittämissuosituksessa nostettu muiden välttämättömyyspalveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden edelle, mikä tuntuu erikoiselta ratkaisulta.

20. Väestönmuutos ja elintärkeät toiminnot

Tässä kohdassa on turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyviä näkökulmia, joten otsikointi ja tavoite tulisi olla muotoiltu sen mukaisesti.

21. Maaseutututkimus ja maaseututieto

Kehittämissuositusten 10 kestävän elinvoiman indikaattoritarkastelun ja 14 monipaikkaisuuden seuranta kohdalla ehdotimme, että ne voitaisiin yhdistää tähän tai seuraavaan (22) kehittämissuositukseen.

Idea Rural Studies -verkoston toimintamallin uudelleen muotoilusta osana maaseutututkimuksen aseman vahvistamista on kiinnostava ja kannatettava.

22. Maaseutualueiden seurantakeskus

Kehittämissuositusten 10 kestävän elinvoiman indikaattoritarkastelun ja 14 monipaikkaisuuden seuranta kohdalla esitettiin, että ne voitaisiin yhdistää tähän tai edelliseen (21) kehittämissuositukseen.

Seurantakeskus on kannatettava ja jatkoselvittämisen arvoinen esitys. Keskus voisi olla verkostomainen toimija, joka kokoaisi ja koordinoisi maaseutua koskevaa (tilasto)tietoa ja tekisi mm. maaseutuun liittyviä vaikuttavuusarvioita. Tämä kehittämissuositus linkittyy edelliseen 21.

23. MANE, dialogisuus, osallistaminen ja viestintä

Poikkihallinnollisuutta, vuoropuhelua ja yhteensovitusta tekevää järjestelmää tarvitaan. Tähän kehittämissuositukseen voisi koota MANEn rooliin, tehtäviin ja resurssointiin liittyvät asiakohdat. Vrt. kehittämiskohta 24, jossa voisi puolestaan olla koottuna maaseutuvaikutusten arviointiin liittyvät toimet. Mikäli MANEn roolia halutaan vahvistaa maaseutuvaikutusten arviointien koordinoinnissa, tulee toiminnan resurssointi varmistaa.

24. MANE ja maaseutuvaikutusten arviointi

Sisällössä on päällekkäisyyttä edellisen kehittämissuosituksen kanssa. Tähän kehittämissuositukseen voitaisiin kerätä maaseutuarviointiin liittyvät tavoitteet ja toimet. MANEn toimintaan liittyvät asiat tästä kohdasta huomioitaisiin kehittämissuosituksessa 23.

Vastaus kohtaan 7 Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

Selonteko korostaa poikkihallinnollisuutta, mutta esillä olleet maaseudun kehittämiseen liittyvät tarpeet nojautuvat vahvasti EU:n maaseudun kehittämisrahoitukseen. Maaseuturahoitus, kuten Leader-rahoitus on tärkeä jatkossakin, mutta kokonaisvaltainen maaseudun kehittäminen edellyttää muidenkin hallinnonalojen osallistumista ja rahoitusrakenteiden hyödyntämistä.

Töyli Päivi

Maaseutupolitiikan Työn ja yrittäjyyden uudet mahdollisuudet
maaseutualueilla -verkosto (TUUMA27-verkosto)